

УДК 343.9

Вікторія Леонідівна ДАВИДЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

МОТИВАЦІЯ ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГРОЗУ БЕЗПЕЦІ ГРОМАДЯН, ЗНИЩЕННЯ ЧИ ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВЛАСНОСТІ

В період політичної, економічної та соціальної нестабільності в країні значно збільшилась кількість злочинів які посягають на громадську безпеку та публічний порядок. Особливо викликає занепокоєння велика кількість повідомлень в останні часи про замінування метро, вокзалів, аеропортів, торговельних та навчальних закладів, та інших об'єктів і громадських місць. На щастя, у переважній більшості такі повідомлення не підтверджуються. Такі дії згідно з чинним законодавством кваліфікуються як завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Відповідальність передбачається статтею 259 Кримінального кодексу України.

Згідно зі статистичними даними Генеральної прокуратури України за шість місяців з вересня 2018 року по лютий 2019 року правоохоронними органами обліковано 2603 кримінальних правопорушень, кваліфікованих як завідомо неправдиві повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності[1]. Якщо порівнювати з 2013 роком, то таких правопорушень за рік було зареєстровано 247. Це підтверджує збільшення випадків завідомо неправдивого повідомлення в десятки разів.

Крім того, частіше стали випадки, коли заявник повідомляє про замінування одночасно декількох об'єктів. Так, 30 січня 2019 році до поліції у Кривому Розі надійшло повідомлення про замінування шести шкіл. Для перевірки приміщень та прилеглої до шкіл території на місце виїжджала слідчо-оперативна група, кінологи і вибухотехніки [2].

Все це свідчить про необхідність розробки більш ефективних заходів протидії таким кримінальних правопорушенням на всіх її рівнях. Для проведення загальносоціальної, спеціальної та індивідуальної профілактики необхідно, насамперед визначити чинники, які детермінують злочинну поведінку особи. До таких чинників відноситься механізм індивідуальної злочинної поведінки, який розглядається в юридичній літературі як взаємодія психічних процесів і станів особистості з зовнішнім середовищем, яка визначає вибір і реалізацію злочинного варіанта поведінки із кількох можливих. До основних елементів механізму злочинної поведінки відносять: особистісні властивості, мотивацію, конкретну обстановку, прийняття рішення про вчинення злочину і сам процес його вчинення (акт поведінки). Погоджуємось з науковцями кримінологами О. Бандуркою та О. Литвиновим, які визначили головну роль мотивації у структурі системи елементів механізму злочинної поведінки, внутрішнім стержнем генезису цього механізму. Причому мотивація розглядається як процес і як сукупність мотивуючих факторів. Як процес вона являє собою спонукання до конкретної поведінки, у чому беруть участь такі утворення, як потреби, ціннісні орієнтації, особисті властивості індивіда, емоційні переживання та ін., що утворюють у динаміці і взаємозв'язку певні стадії процесу мотивації [3]. Мотив є центральною ланкою мотивації поведінки.

Аналіз статистичної інформації показує, що в 26 % випадків при здійсненні досліджуваної групи злочинів відсутня так звана підготовча стадія. Це означає, що має місце раптовий намір повідомити неправдиву інформацію про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єкту. Як правило, такий раптовий намір пов'язаний з особливою мотивацією злочинної поведінки: найчастіше такі злочини вчиняються з пустощів або хуліганських спонукань, рідше – з помсти і користі [4].

Початкові елементи протиправних дій, вчинюваних під впливом потягів та емоцій подібні, як і при раціональній поведінці. Однак в подальшому, емоції настільки опановують злочинця, що психологічний процес постановки мети, вибору засобів, способів досягнення мети, правової і моральної оцінки вчинюваного, стає формальним. Сильні потяги та емоційна напруга можуть бути викликані:

а) збігом зовнішніх обставин, які створюють конфліктну або іншу незвичну ситуацію, що призводить до бурних переживань;

б) станом алкогольного або наркотичного сп'яніння;

в) хворобливим станом психіки, який не виключає осудності (психопатії, безвільність, емоційна нестійкість);

г) «парадоксальні», несподівано вчинені під впливом неусвідомлюваних агресивних імпульсів.

Так, обвинувачена о 20:05 перебуваючи на зупинці маршрутного таксі умисно здійснила дзвінок на лінію екстреного виклику «102» та повідомила працівникам поліції завідомо неправдиву інформацію про загрозу вибуху через замінування приміщення, яке знаходиться за адресою: м. Львів, вул. Варшавська, 44, що призвело до безпідставного відволікання сил і засобів спеціальних служб для перевірки вказаного повідомлення. Крім цього, о 20:28 год., діючи умисно та повторно, здійснила дзвінок з таксофону на лінію екстреного виклику «102» та повідомила працівникам поліції завідомо неправдиву інформацію про загрозу вибуху через замінування приміщення. Свою вину у вчиненні злочинів обвинувачена визнала повністю та пояснила, що перебувала на зупинці громадського транспорту, у руках в неї були дві важкі сумки з продуктами, було дуже холодно, вона намагалася зупинити маршрутне таксі, однак транспортний засіб не зупинявся. У зв'язку з цим, у неї був нервовий зрив, будуючи в емоційному стані, вона набрала номер «102» та повідомила, що планується вибух. Після того вона сіла у маршрутне таксі, приїхала на вул. Варшавську у м. Львові. В цей час її емоційний стан погіршився, бо боліли руки, в неї був душевний неспокій. Вона підійшла до таксофону і знову здійснила дзвінок на номер «102» та повідомила, що завтра планується вибух за адресою м. Львів, вул. Варшавська, 40 [5].

Дослідження осіб, які вчинили злочин, передбачений ст. 259 КК України показали, що 28 % злочинців перебували у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Крім того, напруження в суспільстві, пов'язане з політичною та економічною кризою в країні має вплив на психічно невірноважених людей, які під впливом емоційної напруги намагаються дестабілізувати ситуацію шляхом повідомлення неправдивої інформації.

Вивчення елементів механізму злочинної поведінки дозволяє виявити найближчі до злочину причинні зв'язки і причинні відносини. Мотивація як один із головних елементів механізму злочинної поведінки потребує чіткого з'ясування та встановлення для надання правильної кваліфікації суспільно-небезпечному діянню, а також для проведення профілактичних і попереджувальних заходів.

Список бібліографічних посилань

1. Статистична інформація // Генеральна прокуратура України : офіц. сайт. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення: 10.03.2019).
2. У Кривому Розі екстрено евакуювали учнів із шести шкіл: поліція розповіла, в чому справа // OBOZREVATEL : сайт. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/crime/u-krivomu-rozi-ekstrenoevakuyovali-uchniv-z-shesti-shkil-politsiya-rozpovila-v-chomu-sprava.htm> (дата звернення: 10.03.2019).
3. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Механізм злочинної поведінки. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 3 (14). С. 110–119.
4. Азарова А. А. Юридична відповідальність за завідомо неправдиві повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. *Юридичний часопис Національної Академії внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 86–95.
5. Вирок Шевченківського районного суду м. Львова (справа № 466/299/16-к) // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56627921> (дата звернення: 10.03.2019).

Одержано 13.03.2019